

مقایسه سبک‌های فرزند‌پروری والدین، خودکنترلی و گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان بزهکار کانون اصلاح و تربیت و نوجوانان غیربزهکار

۱۱۳

مقدمه: دوره نوجوانی می‌تواند زمینه‌ساز مشکلاتی نظیر پرخاشگری و انجام رفتارهای پرخطر باشد. این مسائل در بزهکاری و به تبع آن نگهداری نوجوانان در کانون اصلاح و تربیت مؤثر است. پژوهش حاضر با هدف مقایسه سبک‌های فرزند‌پروری، خودکنترلی و شیوع رفتارهای پرخطر در نوجوانان غیربزهکار و بزهکار انجام شد.

روش: پژوهش فوق کمی، کاربردی و از نوع علی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری شامل ۱۰۰ نوجوان بزهکار کانون اصلاح و تربیت و ۱۰۰ نوجوان دانش‌آموز غیربزهکار در مقاطع متوسطه استان اصفهان در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بوده که از هر گروه ۳۰ نفر به‌طور تصادفی انتخاب شدند. ابزارها شامل پرسشنامه‌های سبک فرزند‌پروری بامریند (۱۹۷۲)، خودکنترلی تانجی (۲۰۰۴)، مقیاس خطرپذیری نوجوانان (۱۳۹۰) است و تحلیل آماری به‌وسیله نرم‌افزار SPSS۲۳ و تحلیل واریانس چندمتغیری انجام شده است.

یافته‌ها: دو گروه نوجوانان بزهکار و غیربزهکار در سبک‌های فرزند‌پروری سهل‌انگارانه و مستبدانه والدین تفاوت معناداری داشتند. دو گروه در خودکنترلی، مقیاس‌های خودنظم‌دهی، کنش‌های تکانشی، عادات سالم و اخلاق کاری تفاوت معناداری داشتند و نوجوانان غیربزهکار خودکنترلی بالاتری نشان دادند. رفتارهای پرخطر در پنج مقیاس گرایش به مواد مخدر، الکل، سیگار، رفتار خشونت‌آمیز و رانندگی خطرناک بین دو گروه تفاوت معناداری داشت و نوجوانان بزهکار گرایش بیشتری به این رفتارها داشتند.

بحث: براساس مطالعه حاضر سبک فرزند‌پروری سهل‌گرایانه و استبدادی، خودکنترلی پایین و گرایش به رفتارهای پرخطر عواملی هستند که موجب بزهکاری نوجوانان بوده و لزوم آموزش والدین در حوزه فرزند‌پروری و افزایش خودکنترلی نوجوانان را نشان می‌دهد.

۱. یاسین آزاد

کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

۲. مسعود کیانی

دکتر روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.
(نویسنده مسئول)

<m.kiani@kashanu.ac.ir>

واژه‌های کلیدی:

بزهکاری، خودکنترلی، رفتارهای پرخطر، سبک‌های فرزند‌پروری، نوجوانان.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱

Comparison of parents' parenting styles, self-control and tendency to risky behaviors in delinquent teenagers of correctional center and non-delinquent teenagers

▶ **1- Yasin Azad**
M.A. in General Psychology,
Faculty of Humanities,
University of Kashan,
Kashan, Iran.

▶ **2- Fahimeh Bakshi Zarei**
Ph.D. in Educational
psychology, Faculty of
Humanities, University of
Kashan, Kashan, Iran.
(Corresponding Author)
<m.kiani@kashanu.ac.ir>

Keywords:

Delinquency, Parenting
Styles, Risky behavior,
Self-Control

Received: 2024/04/08

Accepted: 2024/07/22

Introduction: Adolescence can be the basis of problems such as aggression and risky behaviors, and these problems are in delinquency and the nature of keeping teenagers in correctional and educational centers. The present study was conducted with the aim of comparing parenting styles, self-control and the prevalence of risky behaviors in non-delinquent and delinquent teenagers.

Method: The research was quantitative, applied and of a causal-comparative type, the statistical population included 100 delinquent teenagers of the correctional center and 100 non-delinquent teenagers in secondary schools Isfahan province in 1401-1402, and 30 people were randomly selected from each group. Tools include Baumrind's parenting style questionnaires (1972) Tanjani's self-control (2004), adolescent risk-taking scale (2013), and statistical analysis was done using spss23 software and multivariate analysis of variance.

Findings: The results showed the two groups had a significant difference in permissive and authoritarian parenting styles of parents ($p < 0.05$). In self-control, the scales self-regulation, impulsive actions, healthy habits and work ethics had significant differences between the two groups, and non-delinquent teenagers showed higher self-control ($p < 0.05$). There was a significant difference between two groups in the five scales high-risk behaviors, tendencies towards drugs, alcohol, smoking, violent behavior and dangerous driving, and delinquent teenagers were more inclined ($p < 0.05$).

Discussion: Based on the present study, Permissive and authoritarian parenting style, low self-control and tendency to risky behaviors are the factors that cause juvenile delinquency and it shows the necessity of educating parents in the field of parenting and increasing self-control of adolescents.

Citation: Azad Y, Kiani M. (2024). Comparison of parents' parenting styles, self-control and tendency to risky behaviors in delinquent teenagers of correctional center and non-delinquent teenagers. *refahj*. 24(94), : 5 doi:10.32598/refahj.24.94.4517.1

URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4329-fa.html>

Extended Abstract

Introduction

Adolescence is a time when inconsistency in difficult behavior can be very clear and engages in risky behaviors including these. A correctional center is a center for maintaining, reforming and educating children and teenagers who have been sentenced for committing delinquency. One of the most influential reasons among the many causes of high-risk behaviors among teenagers is the role of the family and parenting styles of parents. Also, one of the other important factors in the comparison between non-delinquent and delinquent teenagers, which can be effective in their tendency towards high-risk behaviors, is their level of self-control which represents a part of the challenging relationship between emergence and suppression of feelings Physical and mental negative symptoms.

Method

The current research is quantitative, practical and of a causal-comparative type, and its statistical population included 100 delinquent teenagers and 100 non-delinquent teenagers who are students in Isfahan city And The post-test design was used with two study and comparison groups. The findings were analyzed in spss software using the multivariate variance analysis method.

Finding

The Result showed There was a significant difference between permissive and authoritarian parenting styles in normal and delinquent However, no significant difference was observed in the use of authoritative parenting style in the two groups. Also, there was a significant difference between the two groups in terms of the self-control variable and its four subscales, i.e., self-regulation, impulsive actions, healthy habits, and work ethic. Finally, there is a significant difference between normal and delinquent teenagers in terms of the prevalence of risky behaviors and its five subscales, i.e., tendency to drugs, alcohol, smoking, tendency to violence, and tendency to dangerous driving, and the mean scores in the delinquent group were significantly higher.

Discussion

Based on the final conclusion of this research it can be pointed out that the family and their parenting styles in dealing with their children and teenagers have an undeniable role in the appearance or seeing risky behaviors of teenagers such as aggression. In fact, parents of teenagers do not teach their children any restrictions and rules through permissive parenting, and they show a lot of love towards them, which can cause problems in the friendship between teenagers and their friends, as well as not learning the rules. Also, children's failure to learn the rules due to the negligence of their parents can cause misbehavior and aggression in school and lower their academic quality. More carelessness by the parents of delinquent teenagers can be a prelude to the spread of risky behaviors such as drug addiction and especially aggression and delinquency.

Regarding the use of authoritarian parenting style in the upbringing of teenagers, researches mention that the use of authoritarian parenting causes the unquestioning obedience of parents' orders for children to be in full priority over their own wishes and opinions, and this causes a sense of independence. Being in them is weakened and one of its consequences can be mentioned aggressive behavior, delinquency, lack of affection and interest in their social encounters. According to the topics raised in the context of the lack of significant difference in the use of authoritative parenting style between parents of normal and delinquent teenagers, it can be said that appropriate training for teenagers such as correct interpersonal relationships, effective communication skills with others, boldness skills, control Anger and learning to have a problem-oriented approach to various events are among the factors that reduce the level of aggression and delinquency in them. Also, about the level of self-control and its four components, i.e., self-regulation capacity, impulsive/intentional actions, work ethics and healthy habits in normal and delinquent teenagers, it can be mentioned that low self-control and the inability to control emotions are among the reasons for adolescent impulsiveness, as well as academic failure and social communication will decrease.

In addition, low self-control can cause aggressive behavior and direct violence in teenagers, which naturally can make it difficult for them to communicate with friends in school and other social environments. In the context of the comparison between delinquent and non-delinquent groups in terms of the prevalence of

high- risk behaviors in 5 subscales of tendency to drugs, alcohol, smoking, violent behavior and dangerous driving, it is significant that according to the results obtained between the two groups of There is no significant difference between the orientation towards sexual behavior and the tendency to have a relationship with the opposite sex, which can indicate that the presence in the teenage stage and its nature has a high influence on the sexual instinct in the relationships of teenagers, as well as cultural and social changes. In societies, it has caused the desire to have a relationship with the opposite sex and sexual intercourse in non-criminal youths.

Ethical considerations

Contribution of authors

All authors contributed to this article.

Financial Resources

No direct or indirect financial support has been received from any organization for the publication of this article.

Conflict of interest

According to the authors, there is no conflict of interest in this article.

Following Principles of Research Ethics

All information is collected with confidentiality, also in this article, all ethical principles in the field of plagiarism and data distortion, etc. are observed.

مقدمه

یکی از دوره‌های بسیار حیاتی در روند تکامل و رشد انسان نوجوانی است که همراه با تغییرات گسترده روان‌شناختی، اجتماعی و فیزیکی است (اسحاقی‌مقدم و همکاران، ۲۰۱۵). نوجوانی دورانی است که ناسازگاری در رفتار شخص می‌تواند نمود بسیار واضحی داشته باشد و تمایل به انجام‌دادن رفتارهای خطرآفرین از جمله این موارد است (شولتز^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

کالهن^۲ و همکارانش (۲۰۱۵) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که مشکلات رفتاری در پیوستار سن تقویمی در دوره نوجوانی به حداکثر میزان خود می‌رسد. همچنین نتایج بررسی دهقانی (۲۰۱۹) در جامعه ایران نشان داد که شیوع مشکلات رفتاری و پرخطر مثل مصرف الکل و مواد مخدر در بین نوجوانان ۱۴ تا ۱۸ ساله است. چیا و همکارانش (۲۰۱۹) این عقیده را داشتند که رفتارهای پرخطر^۳ فعالیت‌های بالقوه خطرناکی هستند که افراد به‌طور ارادی یا بدون اطلاع از پیامدهای نامطلوب احتمالی آن مرتکب می‌شوند و این رفتارها شامل مصرف مواد و الکل، خشونت و رفتارهای جنسی می‌شود.

در بین کودکان و نوجوانان پرخاشگری از جمله مسائلی است که می‌تواند برای سلامت جسمی و روان‌شناختی آسیب‌رسان بوده و سبب نگرانی برای فرد و دیگران شود (حجتی و همکاران، ۲۰۲۲). پرخاشگری مفهومی گسترده است که رفتارهای زیادی را با پیامدهای متفاوت و پیشایندهای متعدد دربردارد و به‌عنوان رفتاری توصیف شده که به قصد وارد کردن آسیب فیزیکی یا روانی به شخص یا دارایی او انجام می‌شود (بلیئر^۴، ۲۰۱۶).

انجام‌دادن رفتارهای پرخطر مثل خشونت یا مصرف مواد یکی از دلایل انتقال نوجوانان از محیط خانه به محیط‌های مراقبت شبانه‌روزی (کانون اصلاح و تربیت و زندان) است. کانون

1. Shults
3. risky behavior

2. Calhoun
4. Blair

اصلاح و تربیت مرکز نگهداری، اصلاح و تربیت کودکان و نوجوانانی است که به علت ارتکاب بزه محکوم شده‌اند. پیشگیری رشدمدار یکی از زیرشاخه‌های پیشگیری اجتماعی بوده که بر کودکان و نوجوانان در معرض خطر تمرکز داشته و با بهره‌گیری از اقدامات اصلاحی به دنبال منقطع کردن روند تداومی بزهکاری در نوجوانان است که این جز اقدامات تربیتی در کانون اصلاح و تربیت محسوب می‌شود، در واقع از جنبه‌های مهم در رسیدگی به پرونده‌های اطفال و نوجوانان، مقررات درباره نگهداری آنها در کانون اصلاح و تربیت است (فلاح و حاجی تبار فیروز جانی، ۲۰۲۱).

بر اساس تحقیقات انجام‌شده، پژوهشگران نوجوانی را دوره‌ای از تحول می‌دانند که همراه با بالابودن میزان تکانشگری و خشونت مشخص می‌شود و رفتارهایی که در این دوره بدون تفکر انجام می‌شوند، به‌طور معناداری خشونت و بزهکاری را در نوجوانان پیش‌بینی می‌کند (استینبرگ و همکاران، ۲۰۱۵).

دوران بوناویلا و همکاران (۲۰۱۷) در آمریکا با مطالعه ۵۶۱ نوجوان ۱۳ تا ۱۸ سال مجرم دریافتند که میزان مشکلات درونی‌سازی از جمله افسردگی و مشکلات برونی‌سازی از جمله پرخاشگری و بزهکاری در این نوجوانان دو برابر سایر نوجوانان است.

بررسی‌های احمدی و همکاران (۲۰۱۳) حاکی از آن بود که عوامل نگه‌دارنده رفتارهای پرخطر شامل تربیت ضعیف و نظارت ناکارآمد والدین، تضاد و تناقض در انسجام‌یافتگی خانواده و درزمینه متغیرهای آسیب‌رسان فردی عواملی مثل هیجان‌خواهی و خشونت است. از طرفی نتایج مدل پژوهشی با محوریت بررسی اثرات خودتنظیمی و فرآیندهای تکانشی در مصرف الکل در اوایل نوجوانی نشان داد که دستیابی به خودکنترلی در برنامه‌ریزی برای اقدامات متناسب اجتماعی نوجوانان مصرف‌کننده الکل و به طبع آن کاهش مصرف آنها مؤثر است (اکانر و کلدر، ۲۰۱۵).

از دلایل تأثیرگذار در بین علل متعدد رفتارهای پرخطر نوجوانان، نقش خانواده و سبکهای فرزندپروری والدین است. مطالعات گسترده‌ای به نقش والدین به‌عنوان نخستین و بااهمیت‌ترین منبع اجتماع‌پذیری فرزندان و مدلی برای ارتباطات بعدی فرزندان با همسالان خود اشاره کردند (لاتورکروز^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). مجموعه‌ای از الگوهای ارزشی، عملکرد، شیوه‌ها و رفتارهای غیرکلامی والدین به‌عنوان سبک فرزندپروری اطلاق می‌شود که ماهیت ارتباط کودک و والدین را در موقعیتهای گوناگون مشخص می‌کند (فونسکا و همکاران، ۲۰۲۰). به عبارتی می‌توان گفت که خانواده و سبک فرزندپروری در زمینه رشد روانی-اجتماعی فرزندان نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کند و استفاده از الگوهای آسیب‌زا در دوران کودکی در بروز یافتن اختلالات رفتاری فوق‌العاده تأثیرگذار است (وانگ و همکاران، ۲۰۱۹). حال سه سبک فرزندپروری منطبق با نظر بامریند^۳ (به نقل از بانو و همکاران، ۲۰۱۹) قابل تفکیک است که عبارتند از: ۱- سبک فرزندپروری مقتدرانه^۴ (در این شیوه محبت و مهار والدین نسبت به فرزندان زیاد است) ۲- سبک فرزندپروری استبدادی^۵ (والدین مستبد نسبت به فرزندان خود محبت کمتر و مهار و سخت‌گیری زیادتری دارند) ۳- سبک فرزندپروری سهل‌انگارانه^۶ (والدین سهل‌گیر نسبت به فرزندان خود کنترل کمتری داشته و محبت بسیار زیادی نسبت به آنها نثار می‌کنند).

حتی در دوران بلوغ که دوره رشد سریع جسمانی است، خانواده با توجه به ویژگیهای حاکم بر محیط خود، نقشی اساسی در چندین حوزه مختلف شایستگی و سازگاری نوجوان دارد (پرز فوئنتس و همکاران، ۲۰۱۹). مطالعات مختلف به بررسی مقایسه‌ای سبک فرزندپروری و رفتارهای خطرآفرین و بزهکاری نوجوانان پرداخته‌اند، نتایج حاصل‌شده پژوهش جیا و همکاران (۲۰۱۴) و رادمهر و حیدریانی (۲۰۱۹) نشان داده که فرزندپروری

1. parenting Styles

2. la Torre-Cruz

3. Baumrind

4. authoritative parenting style

5. authoritarian parenting style

6. permissive parenting style

مقتدرانه والدین در مقایسه با رفتارهای سخت‌گیرانه و استبدادگونه نتایج مخرب کمتری به همراه دارد، فرزندان چنین والدینی در مقایسه با والدین سرزنش‌گر و منتقد به میزان کمتری مرتکب سوءمصرف مواد شده و مشکلات برونی‌سازی شده از جمله پرخاشگری کمتری از خود نشان می‌دهند.

از طرفی فرزندان که والدینشان سبک تربیتی سهل‌انگارانه را برای پرورش آنها انتخاب می‌کنند، سبب می‌شوند فرزندان آنها وجود قوانین را یاد نگرفته و در زمینه خودکنترلی^۱ نسبت به رفتار و هیجانات خود دچار مشکل می‌شوند و این امر می‌تواند به مشکلاتی در گسترش روابط نامناسب با همسالان منجر شده و همچنین به دلیل عدم نظارت صحیح و اهمال‌کاری، نوجوانان به سمت بزهکاری و خشونت در ارتباط با دیگران می‌روند. چون تعامل والدین با فرزندان خود بسیار کم بوده و نه‌تنها محبتی ابراز نمی‌کند، بلکه رفتاری فاقد کنترل و راهنمایی دارند و این می‌تواند عامل مهمی در سوق یافتن نوجوان به سمت رفتارهای پرخطر باشد (هاسکینز^۲، ۲۰۱۴).

سبک فرزندپروری که همراه با بی‌قانونی و آزادی کامل فرزندان باشد با اختلالات برونی‌سازی شده و سوءرفتار در مدرسه در بین نوجوانان همراه است (دل‌تورکروز و همکاران، ۲۰۱۴: ۲۰۱۴). هاسکینز، ۲۰۱۴، هم‌چنین زمانی که فرزندان در خانواده‌ای بزرگ شوند که سبک فرزندپروری استبدادی حکم‌فرما باشد و تأکید بر اطاعت بی‌چون‌وچرا و احترام بر اقتدار والدین سرلوحه زندگی باشد به‌مرور یاد می‌گیرند که پیروی کردن از دستورات والدینشان نسبت به هر اقدام مستقل دیگر توسط خودشان در اولویت بوده، در نتیجه ممکن است نوجوانان در این وضعیت شورش‌ی شده و به‌احتمال زیاد رفتارهای پرخاشگرانه از خود بروز دهند.

همچنین پژوهشهایی از قبیل کازدین (۲۰۱۸) حاکی از آن است که کودکان و نوجوانانی

1. self-control
2. Hoskins

که به وسیله والدین مستبد و سخت‌گیر تربیت شده‌اند، امکان بزهکاری بیشتری دارند و به همین خاطر سبک فرزندپروری با شیوع رفتارهای پرخطر در نوجوانان رابطه معناداری دارد. پژوهش‌های مورنو روئیز^۱ و همکاران (۲۰۱۸) و وزینا^۲ و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد که ایجاد الگوی نامناسب تعاملات والدین با فرزندان خود، عدم ثبات در محیط خانواده، عدم حمایت و محبت، استفاده از نظم و انضباط پرخاشگرانه که با سطح پایینی از استدلال و تعامل و سطح بالایی از پرخاشگری فیزیکی، کلامی و عاطفی همراه بوده با بروز رفتار پرخاشگرانه در کودکان و نوجوانان رابطه دارد. نتایج پژوهش رفاهی و طاهری (۲۰۱۹) نشان داد که استفاده از سبک فرزندپروری سهل‌انگارانه با بروز پرخاشگری و رفتارهای ضداجتماعی در فرزندان ارتباط مستقیمی دارد.

مطالعات انجام‌شده به وسیله اصغری و مشکانی (۲۰۲۳) حکایت از این دارد که افراد ناسازگار و آسیب‌رسان، بیشتر به خانواده‌هایی تعلق دارند که خود آسیب‌دیده هستند و به همین دلیل سبک‌های فرزندپروری نادرستی نظیر سبک استبدادی و سهل‌انگارانه را در قبال فرزندان خود استفاده می‌کنند و فرزندان پرورش‌یافته در چنین محیطی به سبب عدم وجود آرامش روانی و سطح آشفته‌گی بیشتر، از خود رفتارهای ناسازگار و پرخطر نشان می‌دهند.

مطالعات انجام‌شده (شکری و همکاران، ۲۰۱۵) نشان داد که میزان درگیربودن و اطلاع والدین از رفتارهای فرزندان خود در بروز رفتارهای پرخطر به وسیله آنها نقش تعیین‌کننده‌ای دارد و نوجوانانی که رفتارهای پرخطر از قبیل گرایش به خشونت از خود نشان می‌دهند، والدینی داشته که در نحوه تربیت خود هماهنگی کمتری داشته و از تنبیه بدنی خشونت‌آمیز استفاده می‌کنند.

همچنین از دیگر عوامل مهم در مقایسه بین نوجوانان غیربزهکار و بزهکار که می‌تواند

1. Moreno-Ruiz
2. Vézina

در میزان گرایش به رفتارهای پرخطر آنها مؤثر باشد، میزان خودکنترلی آنهاست. خودکنترلی بیانگر قسمتی از رابطه چالش برانگیز بین بروز و سرکوب احساس با علائم منفی جسمانی و روانی است، به نوعی خودکنترلی به عنوان ظرفیت تغییر پاسخهای افراد به منظور فرار گرفتن آنها در قالب ارزشها، هنجارها و اهداف درازمدت است (قربانی و همکاران، ۲۰۱۶).

یک نوجوان با خودکنترلی زمانی را صرف فکرکردن به انتخابها و نتایج احتمالی آنها کرده و سپس بهترین گزینه را انتخاب می کند. حال افرادی که میزان خودکنترلی پایینی دارند، دارای تکانشگری^۱ بالایی هستند، همچنین بیشتر در معرض رفتارهای پرخطر قرار دارند و با طیف گسترده‌ای از مشکلات رفتاری و پیامدهای ناگوار از جمله افت تحصیلی، کیفیت ضعیف ارتباطات اجتماعی و مشارکت در فعالیتهای ضداجتماعی مواجه هستند (پشنگیان، ۲۰۲۳).

چنانچه پژوهش انجام شده اکبرپور و همکاران (۲۰۲۱) در بین نوجوان مقطع متوسطه دوم منطقه ۱۵ تهران نشان داد که میزان خودکنترلی پایین و فقدان تسلط بر هیجانات و رفتارها روی تمایل به اقدامات پرخطری نظیر رانندگی خطرناک و مصرف الکل می تواند تأثیرگذار باشد. نظریه عمومی جرم گاتفردسون و هیرشی^۲ (۱۹۹۰) بر این موضوع متمرکز است که پایین بودن میزان خودکنترلی مسبب رفتارهای انحرافی بوده و این افراد از روی انگیزه‌های آنی و بدون تفکر دست به اقدامات خطر آفرین می زنند، همچنین این افراد فعالیت بدنی را به فعالیتهای ذهنی ترجیح می دهند و ریسک پذیر هستند (عباسی اسفنجیر و رحمتی فیروزجاه، ۲۰۱۵).

تحقیقات متعددی در خصوص تأثیر خودکنترلی بر بروز رفتارهای بزهکارانه انجام شده و نتایج گویای این بوده که افرادی که خودکنترلی پایین تری دارند بیشتر مستعد ارتکاب

1. impulsiveness

2. Gottfredson-Hirschi

رفتارهای پرخطر هستند (ورا و مون، ۲۰۱۳). به طور مثال نتایج پژوهش چو و همکاران، ۲۰۱۷؛ بلاچنیو^۱ و پرزیورکا^۲، ۲۰۱۶؛ موسوی مقدم و همکاران، ۲۰۱۷ بیانگر این بود که رابطه معناداری بین خودکنترلی و رفتارهای پرخطر از جمله پرخاشگری وجود دارد.

پروین و علی بابائی (۲۰۱۳) در پژوهش خود نشان دادند که ارتباط بین متغیر خودکنترلی اجتماعی (کنترل اجتماعی) با رفتارهای پرخطر، معکوس و معنادار است. تعدادی دیگر از پژوهشها مثل دوناهو^۳ و همکاران (۲۰۱۴) هم به این موضوع پرداخته‌اند که خودکنترلی هیجانی پایین یکی از دلایل عمده بروز انواع رفتارهای پرخاشگرانه از سوی افراد است. طبق مطالب مطرح شده می‌توان نتیجه گرفت که انتخاب سبک فرزندپروری والدین اعم از مقتدرانه، سهل‌انگارانه و مستبدانه و خودکنترلی شخص در بروز رفتارهای پرخطر نوجوانان از قبیل پرخاشگری و مصرف مواد مخدر نقش بسزایی دارند و می‌توانند جزء عوامل تأثیرگذاری باشند که زمینه‌ساز آسیب‌پذیری نوجوانان می‌شوند، بنابراین شناخت دقیق نسبت به الگوی تربیتی والدین و میزان تسلط شخص بر هیجانات و رفتار خود می‌تواند در جلوگیری از رفتارهای آسیب‌رسان سودمند باشد.

حال آنچه در مطالعات قبلی از دید پژوهشگران مغفول مانده و در پژوهش حاضر درصدد تبیین آن هستیم، بررسی مقایسه‌ای سبکهای فرزندپروری، خودکنترلی و رفتارهای پرخطر در نوجوانان عادی و بزهکار و به دنبال آن تبیین رفتارهای پرخطر به وسیله سبکهای فرزندپروری و خودکنترلی در دو گروه است که در این پژوهش به بررسی این مهم پرداخته شده است، با توجه به مطالب ذکر شده، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤالات است:

۱- بین نوجوانان بزهکار و غیربزهکار در سبکهای فرزندپروری والدین آنها تفاوت

معناداری وجود دارد؟

1. Błachnio
2. Przepiorka
3. Donahue

۲- بین نوجوانان بزهکار و غیربزهکار در گرایش به رفتارهای پرخطر و مؤلفه‌های آن تفاوت معنادار وجود دارد؟

۳- بین نوجوانان بزهکار و غیربزهکار در خودکنترلی و مؤلفه‌های آن تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش

پژوهش حاضر کمی، کاربردی و از نوع پژوهش علی-مقایسه‌ای^۱ است و جامعه آماری آن شامل ۱۰۰ نوجوان بزهکار (حاضر در کانون اصلاح و تربیت دولت‌آباد اصفهان) و ۱۰۰ نوجوان غیر بزهکار دانش‌آموز شهر اصفهان بوده است. در این مطالعه از طرح پس‌آزمون با دو گروه مطالعه و مقایسه استفاده شد. گروه مطالعه شامل ۳۰ نفر از نوجوانان بزهکار بوده که به صورت تصادفی از میان ۱۰۰ مددجو کانون اصلاح و تربیت انتخاب شدند و گروه مقایسه شامل ۳۰ نفر از نوجوانان غیربزهکار بوده که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای در ابتدا از بین تمامی مدارس متوسطه ناحیه ۳ اصفهان دو دبیرستان متوسطه اول (جمشید کاشانی) و متوسطه دوم (امام صادق علیه السلام) به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس از هر دو مدرسه ۲ کلاس انتخاب شده و بر طبق فهرست دانش‌آموزان از کلاسهای مدرسه کاشانی ۷ عضو (جمعاً ۱۴ عضو) و از کلاسهای مدرسه امام صادق ۸ عضو (جمعاً ۱۶ نفر) وارد پژوهش شدند. همچنین از نظر سن نوجوانان و تحصیلات والدین با نوجوانان حاضر در گروه مطالعه به صورت زوجی هم‌تاسازی شدند، سپس پرسشنامه‌ها در اختیار آنها قرار گرفت. در نهایت تحلیل یافته‌ها در نرم‌افزار SPSS به روش تحلیل واریانس چندمتغیری انجام شد. برای رعایت اصول اخلاقی در تحقیق این ملاحظات موردتوجه قرار گرفت: ۱- با توجه به اینکه گروه مطالعه پژوهش (نوجوانان کانون اصلاح و تربیت) جزء اقشار حساس و

1. Comparative causal research

آسیب‌دیده جامعه بودند، برای انجام پژوهش مجوزهای لازم از دانشگاه کاشان و نهادهایی نظیر اداره زندانهای استان اصفهان کسب شد و سپس اقدام به جمع‌آوری اطلاعات انجام شد. ۲- در ابتدای پژوهش نسبت به توضیح صادقانه اهداف تحقیق اقدام کرده و رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان کسب شد. ۳- به موجب رعایت اصول اخلاق پژوهش در تمام مراحل طی شده، اطلاعات هویتی نوجوانان بزهکار کاملاً محفوظ بوده و اصل رازداری مورد توجه قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش بدین شرح بودند:

پرسشنامه سبکهای فرزندپروری بامریند. پرسشنامه دارای ۳۰ گویه بوده و توسط بامریند در سال ۱۹۷۲ طراحی شد و سه سبک فرزندپروری والدین (مقتدرانه، سهل‌انگارانه، مستبدانه) را می‌سنجد. سوالات سبک سهل‌انگارانه شامل (۱-۶-۱۰-۱۳-۱۴-۱۷-۱۹-۲۱-۲۴-۲۸) سبک استبدادی شامل (۲-۳-۷-۹-۱۲-۱۶-۱۸-۲۵-۲۶-۲۹) و سبک مقتدرانه شامل (۴-۵-۸-۱۱-۱۵-۲۰-۲۲-۲۳-۲۷-۳۰) بوده و پرسشنامه توسط والدین تکمیل می‌شود. پاسخها بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم، از ۰ تا ۴ نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه توسط اسفندیاری در سال ۱۳۸۳ ترجمه شد. اسفندیاری اعتبار بازآزمایی پرسشنامه را برای سبک سهل‌انگارانه ۰/۶۹، سبک مستبدانه ۰/۷۷ و سبک مقتدرانه ۰/۷۳ گزارش کرده است.

همچنین مطالعه فراهینی و همکارانش (۲۰۱۴) نشان داد که اعتبار از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۴ برای الگوی اقتدار منطقی، ۰/۷۲ برای الگوی استبدادی و ۰/۷۶ برای الگوی سهل‌انگارانه به دست آمد. ضمناً ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای سبک سهل‌انگارانه ۰/۷۶، سبک استبدادی ۰/۸۱ و در سبک مقتدرانه ۰/۷۳ بود.

پرسشنامه خودکنترلی تانجنی. این پرسشنامه توسط تانجنی^۱ و همکاران (۲۰۰۴) در ۳۶

1. Tangney

عبارت تهیه شده است. این جملات در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از (اصلاً شباهت ندارد) تا (شباهت خیلی زیاد) در نظر گرفته شده است که ۵ مؤلفه ظرفیت خودنظم‌دهی^۱ (۲۴-۲۲-۱۷-۱۶-۱۵-۱۳-۹-۸-۵-۲-۴)، کنشهای عمدی^۲ (۳۴-۳۳-۳۲-۳۱-۲۵-۲۰-۱۹-۱۴-۱۱)، عادات سالم (۳۵-۲۷-۲۶-۶-۱)، اخلاق کاری (۳۰-۲۹-۲۸-۲۳-۳) و قابلیت اعتماد (۳۶-۲۱-۱۸-۱۰-۷) را شامل شده که مجموع آنها نمره خودکنترلی را نشان می‌دهد و هرچقدر نمره بالاتر باشد میزان خودکنترلی در فرد بیشتر است.

در پژوهش تانجینی و همکارانش آلفای کرونباخ فرم ۳۶ ماده‌ای خودکنترلی ۰/۸۹ و اعتبار روش بازآزمون هم ۰/۸۹ به دست آمد. احمدی جویباری پایایی پرسشنامه را بر مبنای آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آورد. همچنین آلفای کرونباخ در پژوهش انجام شده برای متغیرهای خودکنترلی برابر با ۰/۷۶ بود.

پرسشنامه مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی. این پرسشنامه دارای ۳۸ سؤال بوده و هدف آن سنجش میزان خطرپذیری در نوجوانان از ابعاد مختلف شامل گرایش به مواد مخدر (سؤال ۱ تا ۸)، گرایش به الکل (سؤال ۹ تا ۱۴)، گرایش به سیگار (سؤال ۱۵ تا ۱۹)، گرایش به خشونت (۲۰ تا ۲۴)، گرایش به رابطه و رفتار جنسی (سؤال ۲۵ تا ۲۸)، گرایش به رابطه با جنس مخالف (سؤال ۲۹ تا ۳۲)، گرایش به رانندگی خطرناک (سؤال ۳۳ تا ۳۸) است.

نمره‌دهی آن بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از نمره ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) است. امتیازات بالاتر نشان‌دهنده میزان خطرپذیری بالاتر نوجوان خواهد بود و برعکس. پژوهش زاده محمدی و همکارانش (۲۰۱۱) نشان داد که آلفای کرونباخ برای تمام مؤلفه‌های مقیاس خطرپذیری برابر با ۰/۹۳ حاصل شده و برای خرده‌مقیاسهای آن به ترتیب گرایش به الکل ۰/۹۳، گرایش به مواد مخدر ۰/۸۳، گرایش به رانندگی خطرناک ۰/۸۸،

1. self-regulation
2. intentional actions

گرایش به سیگار ۰/۹۱، گرایش به رابطه پرخطر جنسی ۰/۸۵ و گرایش به رفتار خشونت‌آمیز ۰/۷۷ به دست آمد. در این پژوهش آلفای کرونباخ برای تمام مؤلفه‌های مقیاس خطرپذیری برابر با ۰/۸۰ به دست آمد.

یافته‌ها

پژوهش حاضر شامل دو گروه مقایسه (نوجوانان بهنجار) و مطالعه (نوجوانان بزهکار مددجو کانون اصلاح و تربیت) بوده که در هرکدام از بین ۱۰۰ نفر، تعداد ۳۰ نفر به‌طور تصادفی انتخاب شدند. نوجوانان دو گروه در بازه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال قرار داشتند و لازم به ذکر است که در هر دو گروه بیشتر شرکت‌کننده‌ها ۱۶ ساله بودند. از نظر میزان تحصیلات تمامی افراد حاضر در دو مقطع تحصیلی متوسطه اول و دوم بودند، حال در گروه بهنجار ۴۶ درصد (۱۴ نفر) متوسطه اول و ۵۴ درصد (۱۶ نفر) متوسطه دوم بودند و در گروه بزهکار هم ۶۶ درصد (۲۰ نفر) متوسطه اول و ۳۴ درصد (۱۰ نفر) متوسطه دوم بودند. از نظر بررسی طلاق والدین در گروه بهنجار تمام نوجوانان عدم طلاق والدین را گزارش کردند و در گروه بزهکار ۲۴ درصد (۷ نفر) به این سؤال پاسخ مثبت و ۷۶ درصد (۲۳ نفر) پاسخ منفی دادند

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش در دو گروه نوجوانان بهنجار و بزهکار

انحراف استاندارد (SD)		میانگین (M)		شاخص آماری متغیرها
گروه غیربزهکار	گروه بزهکار	گروه غیربزهکار	گروه بزهکار	
۰/۴۵	۰/۴۳	۲/۰۶	۱/۱۶	سبک سهل‌انگارانه
۰/۵۱	۰/۳۰	۱/۹۵	۰/۸۹	سبک استبدادی
۰/۷۸	۰/۴۴	۲/۶۴	۲/۶۴	سبک مقتدرانه
۱/۴۶	۰/۷۱	۱۴/۹۳	۱۹/۲۳	خودکنترلی
۰/۵۶	۰/۲۹	۲/۸۹	۴/۰۹	ظرفیت خودنظم‌دهی

انحراف استاندارد (SD)		میانگین (M)		شاخص آماری متغیرها
گروه بزهکار	گروه غیربزهکار	گروه بزهکار	گروه غیربزهکار	
۰/۶۰	۰/۲۹	۲/۸۹	۴/۱۶	کنشهای عمدی
۰/۶۰	۰/۳۲	۲/۹۱	۴/۱۴	عادات سالم
۰/۴۰	۰/۳۹	۳/۱۴	۳/۶۸	اخلاق کاری
۰/۵۶	۰/۵۴	۳/۰۵	۳/۱۵	قابلیت اعتماد
۳/۰۴	۳/۹۸	۲۰/۷۵	۱۴/۸۰	رفتارهای پرخطر
۰/۶۶	۰/۶۲	۳/۲۷	۱/۸۰	گرایش به مواد مخدر
۰/۷۰	۰/۷۶	۳/۱۴	۲/۲۲	گرایش به الکل
۱/۰۶	۰/۶۶	۲/۷۶	۱/۸۰	گرایش به سیگار
۰/۹۴	۰/۹۱	۳/۱۸	۲/۳۸	گرایش به خشونت
۱/۱۷	۰/۷۷	۲/۲۶	۲/۱۶	گرایش جنسی
۱/۱۱	۰/۷۵	۲/۶۰	۲/۲۵	گرایش به جنس مخالف
۰/۹۳	۰/۷۶	۳/۲۷	۲/۱۵	گرایش به رانندگی خطرناک

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیر سبکهای فرزندپروری، خودکنترلی و مؤلفه‌های آن و شیوع رفتارهای پرخطر و مؤلفه‌های آنها در دو گروه نوجوانان غیربزهکار و بزهکار نشان داده شده است. بر اساس مندرجات جدول ۱ میانگین سبکهای فرزندپروری و شیوع رفتارهای پرخطر در نوجوانان کانون اصلاح و تربیت بیشتر از نوجوانان بهنجار و میانگین خودکنترلی در گروه بهنجار بیشتر از گروه بزهکار گزارش شده است.

بررسی مفروضه‌های تحلیل واریانس چندمتغیره نشان داد که فرض نرمال بودن توزیع داده‌های سبکهای فرزندپروری، خودکنترلی و شیوع رفتارهای پرخطر و مؤلفه‌های آنها در هر دو گروه به وسیله آزمون کولموگروف اسمیرنوف تأیید شد ($P > 0.05$). همچنین مفروضه

همگنی واریانسها در دو گروه با آزمون لوین بررسی و فرض صفر تأیید شد (عدم همگنی برای خودکنترلی) ($P > 0.05$)، بنابراین امکان استفاده از تحلیل مذکور وجود داشت.

جدول ۲: نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری

مقدار احتمال (p)	درجه آزادی خطا	درجه آزادی اثر	F	مقادیر	آزمونها	اثر
۰/۰۰۰	۵۰	۵	۸۰/۴۲	۰/۸۸	اثر پیلایی	گروه
۰/۰۰۰	۵۰	۵	۸۰/۴۲	۰/۱۱	لامبدای ویلکز	
۰/۰۰۰	۵۰	۵	۸۰/۴۲	۸/۰۴	اثر هتلینگ	
۰/۰۰۰	۵۰	۵	۸۰/۴۲	۸/۰۴	بزرگترین ریشه‌روی	

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، مقادیر احتمال هر چهار آماره چندمتغیری مربوط کمتر از ۰.۰۵ است، بنابراین در کل بین دو گروه نوجوانان بزهکار و غیربزهکار از نظر دو سبک فرزندپروری، خودکنترلی و رفتارهای پرخطر اختلاف آماری معناداری وجود دارد جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری مقایسه سبکهای فرزندپروری نوجوانان بهنجار و بزهکار

مقدار احتمال (p)	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	متغیر
< ۰.۰۵	۵۵/۵۱	۱۱/۴۱	۱	۱۱/۴۱	سبک سهل‌انگارانه
< ۰.۰۵	۸۶/۳۵	۱۵/۶۸	۱	۱۵/۶۸	سبک استبدادی
> ۰.۰۵	۰.۰۰۰	۱/۷۵۴	۱	۱/۷۵۴	سبک مقتدرانه

در جدول ۳ قابل مشاهده است که بین سبکهای فرزندپروری سهل‌گرایانه و استبدادی در نوجوانان بهنجار و بزهکار تفاوت معناداری وجود دارد. به این مفهوم که والدین نوجوانان

بزهکار به طور معناداری بیش از والدین بچه‌های بهنجار از سبک فرزندپروری سهل‌گرایانه و استبدادی استفاده کرده‌اند؛ اما در استفاده از سبک فرزندپروری مقتدرانه در دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری برای مقایسه خودکنترلی نوجوانان بهنجار و بزهکار

مقدار احتمال (p)	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	متغیر
<۰.۰۵	۱۰۳/۷۸	۲۰/۹۲	۱	۲۰/۹۲	خودنظم‌دهی
<۰.۰۵	۱۰۰/۳۶	۲۳/۱۵	۱	۲۳/۱۵	کنش تکانشی
<۰.۰۵	۹۱/۱۱	۲۲/۰۳	۱	۲۲/۰۳	عادات سالم
<۰.۰۵	۲۷/۱۵	۴/۳۲	۱	۴/۳۲	اخلاق کاری
>۰.۰۵	۰/۳۹	۰/۱۲	۱	۰/۱۲	قابلیت اعتماد
<۰.۰۵	۲۰۸/۰۴	۲۷۲/۶۴	۱	۲۷۲/۶۴	خودکنترلی

در جدول ۴ مشاهده می‌شود که بین نوجوانان بهنجار و بزهکار از نظر متغیر خودکنترلی و چهار خرده‌مقیاس آن یعنی خودنظم‌دهی، کنشهای تکانشی، عادات سالم و اخلاق کاری تفاوت معناداری وجود دارد. بدین‌صورت که نوجوانان بهنجار در خرده‌مقیاسهای یادشده نمرات بالاتری نسبت به نوجوانان بزهکار کسب کردند و فقط خرده‌مقیاس قابلیت اعتماد عدم تفاوت معنادار را در دو گروه نشان می‌دهد.

جدول ۵: نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری مقایسه شیوع رفتارهای پرخطر نوجوانان غیربزهکار

و بزهکار

مقدار احتمال (p)	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	متغیر
<۰.۰۵	۹۰/۱۹	۳۴/۴۱	۱	۳۴/۴۱	گرایش به مواد مخدر
<۰.۰۵	۲۵/۶۸	۱۳/۶۳	۱	۱۳/۶۳	گرایش به الکل
<۰.۰۵	۲۰/۱۲	۱۵/۱۶	۱	۱۵/۱۶	گرایش به سیگار
<۰.۰۵	۱۰/۳۸	۹/۱۰	۱	۹/۱۰	گرایش به خشونت
>۰.۰۵	۰/۲۷	۰/۲۶	۱	۰/۲۶	گرایش به رابطه و رفتار جنسی
>۰.۰۵	۱/۹۵	۱/۷۵	۱	۱/۷۵	گرایش به رابطه با جنس مخالف
<۰.۰۵	۳۰/۹۲	۲۰/۷۵	۱	۲۰/۷۵	گرایش به رانندگی خطرناک
<۰.۰۵	۴۱/۴۴	۵۲۳/۵۵	۱	۵۲۳/۵۵	شیوع رفتارهای پرخطر

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود بین نوجوانان بهنجار و بزهکار از نظر متغیر شیوع رفتارهای پرخطر و پنج خرده‌مقیاس آن یعنی گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به سیگار، گرایش به خشونت و گرایش به رانندگی خطرناک تفاوت معناداری وجود دارد. بدین‌صورت که میانگین نمرات در گروه بزهکار به طرز معناداری بیشتر بود و عدم تفاوت معنادار در دو خرده‌مقیاس گرایش به رفتار جنسی و گرایش به رابطه با جنس مخالف با وجود بالاتر بودن نمرات در گروه بزهکار دیده می‌شود.

بحث

هدف پژوهش حاضر مقایسه سبکهای سهل‌انگارانه، استبدادی و مقتدرانه فرزندپروری، خودکنترلی و شیوع رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان غیربزهکار و بزهکار (نوجوانان

کانون اصلاح و تربیت) بود که یافته‌های به‌دست‌آمده بیانگر این بود که سبک سهل‌انگارانه و استبدادی در والدین نوجوانان بزهکار بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و درباره سبک فرزندپروری مقتدرانه تفاوت معناداری در بین دو گروه مشاهده نشد، بنابراین می‌توان این مسئله را استنباط کرد که خانواده نقش انکارناپذیری را در بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطر نوجوانان نظیر پرخاشگری دارد.

در زمینه استفاده بیشتر والدین نوجوانان بزهکار از سبک سهل‌انگارانه نتایج با یافته‌های پژوهش هاسکینز (۲۰۱۴) و رفاهی و طاهری (۲۰۱۹) همسو بود، نتایج پژوهش هاسکینز (۲۰۱۴) نشان داد که والدین نوجوانان به‌وسیله فرزندپروری سهل‌انگارانه در روش تربیتی خود هیچ محدودیت و قوانینی را به فرزندان خود آموزش نداده که این مورد می‌تواند سبب مشکلاتی در روابط دوستانه نوجوان با افراد هم‌سن و سال خود شود و همچنین عدم یادگیری قوانین توسط فرزندان به خاطر اهمال‌کاری پدر و مادر می‌تواند موجب رفتارهای سوء و پرخاشگری در مدرسه و افت کیفیت تحصیلی آنها شود.

درواقع تبیین‌های صورت‌گرفته بیانگر این است که سهل‌گیری بیشتر توسط والدین نوجوانان بزهکار می‌تواند مقدمه‌ای برای شیوع رفتارهای پرخطر نظیر گرایش به مواد و به‌خصوص پرخاشگری و بزهکاری باشد. به‌علاوه درباره استفاده از سبک فرزندپروری استبدادی در تربیت نوجوانان، نتایج پژوهش‌های دلاتوکروز و همکاران (۲۰۱۴)، اصغری و مشکانی (۲۰۲۳)، کازدین (۲۰۱۸)، شکری (۲۰۱۵)، وزینا و همکاران (۲۰۱۵) و مورنو و همکارانش (۲۰۱۸) با یافته‌های تحقیق حاضر هم‌جهت بود. در واقع پژوهش‌ها ذکر می‌کنند که فرزندپروری مستبدانه سبب می‌شود تا پیروی از دستورات والدین برای فرزندان نسبت به نظرات خود ارجحیت داشته و این باعث می‌شود حس مستقل بودن در آنها تضعیف‌شده و از اثرات آن می‌توان به رفتارهای پرخاشگرایانه، بزهکاری، فقدان محبت در برخوردهای اجتماعی آنها اشاره کرد. پژوهش اصغری و مشکانی (۲۰۲۳) در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه بیانگر این بود که وجود جو عاطفی آسیب‌زننده و فرزندپروری ناکارآمد

والدین با تمایل نوجوانان به نشان دادن رفتارهای پرخطر ارتباط مستقیم دارد.

همچنین نتایج بررسی مورنو و همکارانش (۲۰۱۸) در میان دانش‌آموزان ۱۲ تا ۱۸ ساله نشان داد که سبک فرزندپروری مستبدانه والدین می‌تواند یکی از عوامل مهم گرایش دانش‌آموزان برای بروز دادن اقدامات پرخطر و خشونت‌آمیز باشد. در زمینه عدم تفاوت معنادار برای استفاده از سبک فرزندپروری مقتدرانه در بین والدین نوجوانان عادی و بزهکار یافته‌های پژوهش با تحقیقات صورت‌گرفته جیا و همکاران (۲۰۱۴) و رادمهر و حیدریانی (۲۰۱۹) همسو نبود. نتایج این دو پژوهش مطرح‌شده نشان داد که بهره‌بردن والدین از سبک فرزندپروری مقتدرانه در کاهش میزان اقدامات پرخطر و بزهکاری فرزندان آنها مؤثر است. در واقع آموزش‌های مناسب به نوجوانان از قبیل روابط بین فردی صحیح، مهارت جرئت‌ورزی، کنترل خشم، از عواملی هستند که سبب می‌شوند میزان پرخاشگری و بزهکاری در آنها کاهش پیدا کند. همچنین یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که بین دو گروه نوجوانان از نظر میزان خودکنترلی و چهار مؤلفه آن یعنی ظرفیت خودنظم‌دهی، کنشهای تکانشی/ عمدی، اخلاق کاری و عادات سالم تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین معنی که خودکنترلی در گروه نوجوانان بزهکار پایین‌تر از گروه دیگر است و این می‌تواند زمینه را برای رفتارهای پرخطر و بزهکاری در نوجوانان فراهم کند.

حال می‌توان اشاره کرد که یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های مک مولن ۱۹۹۹؛ به نقل از عباسی اسفجیر و همکاران (۲۰۱۵)، ورا و مون (۲۰۱۳)، چو و همکاران (۲۰۱۷)، بلاچنیو و پرزپیورکا (۲۰۱۶)، پروین و علی بابایی (۲۰۱۳)، دونا هیو و همکاران (۲۰۱۳)، موسوی‌مقدم و همکاران (۲۰۱۷) و اکبریور و همکارانش (۲۰۲۱) همسو است. در تحقیق ورا و مون (۲۰۱۳) به این موضوع اشاره شده است که خودکنترلی پایین و عدم تسلط داشتن بر رفتارهای خود در بین دانش‌آموزان می‌تواند منجر به انجام دادن اقدامات خطرآفرین شود. همچنین پژوهش اکبریور و همکاران او (۲۰۲۱) در میان نوجوانان مقطع متوسطه دوم بیانگر این بود که عدم خودکنترلی بر

رفتار و هیجانات خود در نشان دادن رفتارهای پرخطر نظیر مصرف مواد مؤثر است. در زمینه مقایسه بین گروه بزهکار و غیربزهکار از نظر شیوع رفتارهای پرخطر بررسیها نشان داد که دو گروه در ۵ خرده مقیاس گرایش به مواد مخدر، الکل، سیگار، رفتار خشونت آمیز و رانندگی خطرناک با یکدیگر تفاوت معناداری دارند که یافته حاصل شده با نتایج پژوهش اکانر و همکاران (۲۰۱۵) و احمدی و همکارانش (۲۰۱۳) همسو است.

همچنین این مسئله قابل توجه است که طبق نتایج به دست آمده بین دو گروه از نظر گرایش به رفتارهای جنسی و گرایش به رابطه داشتن با جنس مخالف تفاوت معناداری وجود ندارد که این می تواند حکایت از این داشته باشد که حضور در مقطع نوجوانی و به تبع آن تأثیرگذاری بالای غریزه جنسی در روابط نوجوانان و همچنین تغییرات فرهنگی و اجتماعی شکل گرفته در جوامع سبب شده تا میل به داشتن رابطه با جنس مخالف و رابطه جنسی در جوانان غیربزهکار هم مشاهده شود. به صورت کلی و بر اساس نتایج به دست آمده در این پژوهش می توان نتیجه گرفت که خانواده و سبک فرزندپروری والدین در بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطر نوجوانان تأثیر بسیاری دارد، در واقع سهل گیری در تربیت فرزندان و از طرف دیگر برخورد سخت و مستبدگونه با فرزندان می تواند به بزهکاری آنها منجر شود و طبیعتاً برخوردار بودن از آموزشهای مناسب در حوزه فرزندپروری برای والدین می تواند در نحوه تربیت آنها بسیار کمک کننده باشد.

مورد دیگر اینکه خودکنترلی در گروه نوجوانان بزهکار بسیار پایین تر از گروه دیگر به دست آمد پس می توان این گونه نتیجه گیری کرد که نوجوانان بزهکار به دلیل اینکه در کنترل و ابراز درست و منطقی هیجانات خود دچار مشکل هستند و به کرات دست به اقدامات تکانش گرایانه می زنند که هیچ گونه تفکر منطقی همراه آن نیست، می تواند زمینه ساز رفتارهای مخرب و پرخاشگرایانه در این گروه باشد و این لزوم استفاده از آموزشهای مفید برای افزایش خودکنترلی در نوجوانان بزهکار را نشان می دهد.

محدودیت‌های پژوهش

- ۱- از آنجاکه تحقیق حاضر صرفاً در بین نوجوانان بزهکار کانون اصلاح و تربیت استان اصفهان و همچنین نوجوانان بهنجار استان انجام شده است، طبیعتاً در زمینه تعمیم‌پذیر بودن یافته‌های پژوهش باید احتیاط لازم انجام شود.
- ۲- همچنین توجه به بافت فرهنگی و اعتقادی و جامعه سنتی محدود پژوهش هم از عوامل دیگری است که باید در تعمیم‌دهی مورد توجه قرار گیرد.

پیشنهادها

طبق نتایج پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که؛

- ۱- حضور در محیط‌هایی مثل کانون اصلاح و تربیت و ارائه برنامه‌های آموزشی و تربیتی مناسب برای نوجوانان در زمینه تنظیم هیجانات در قالب دوره‌های فردی و گروهی یکی از اقداماتی است که می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش میزان خودکنترلی نوجوانان داشته باشد.
- ۲- همچنین برگزاری جلسه مشاوره فردی و گروهی برای والدین این افراد و آموزش به آنها برای یادگیری نحوه صحیح فرزندپروری و کسب مهارت‌های در زمینه تنظیم هیجان می‌تواند از اقدامات مؤثری باشد که باعث می‌شود والدین بتوانند ارتباط بهتر و با کیفیت بالاتری با فرزندان خود داشته باشند.

قدردانی

از تمام مسئولان دانشکده علوم انسانی دانشگاه کاشان و همچنین از استاد راهنمای پژوهش جناب دکتر مسعود کیانی و کادر آموزش کانون اصلاح و تربیت دولت‌آباد اصفهان به‌خصوص آقای دکتر عظیمی که در برقراری ارتباط با نوجوانان کانون و تکمیل پرسشنامه‌ها یاری‌رسان این جانب بودند کمال تشکر را داشته و امید دارم پژوهش‌های بیشتر بتواند زمینه‌ساز

اقدامات سازنده برای بهبود کیفیت زندگی نوجوانان بزهکار باشد.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان این مقاله نقش یکسانی در طراحی، بیان مسئله، گردآوری داده‌ها و تحلیل آنها ایفا کردند.

منابع مالی

برای انتشار این مقاله هیچ‌گونه حمایت مالی مستقیم یا غیرمستقیم از هیچ سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی ندارد.

پیروی از اخلاق تحقیق

در مقاله حاضر تمام حقوق مربوط به اخلاق تحقیق رعایت شده است.

- Eshaghi Moghaddam, F., Abdollahi, M. H., & Shahgholian, M. (2015). Comparison of Early Maladjusted Schemas, Hidden Anxiety, and Cognitive Regulation of Emotion in Normal and Delinquency Juveniles. *The Neuroscience Journal of Shefaye Khatam*, 3(4), 31-4. (In Persian) [Link]
- Shults, R. A., Shaw, K. M., Yellman, M. A., & Jones, S. E. (2021). Does geographic location matter for transportation risk behaviors among US public high school students? *Journal of transport & health*, 22, 101134. [Link]
- Calhoun, S., Conner, E., Miller, M., & Messina, N. (2015). Improving the outcomes of children affected by parental substance abuse: a review of randomized controlled trials. *Substance abuse and rehabilitation*, 6, 15-24. [Link]
- Dehghani, H. (2019). Typology of 15 urban areas of Isfahan with emphasis on social harms of the above malignant neighborhoods. *J Appl Social*, 30(2), 21-24. (In Persian) [Link]
- Cheah, Y. K., Lim, H. K., & Kee, C. C. (2019). Personal and family factors associated with high-risk behaviors among adolescents in Malaysia. *Journal of pediatric nursing*, 48, 92-97. [Link]
- Hojati, M., Abasi, M., & Ghadampour, E. (2022). Modeling of aggression in School Based on Family Functioning, Neuroticism, School climate: The Mediating Role of Belief to Aggression, Empathy, and School Attachment. *Social Psychology Research*, 12(47), 77-98. (In Persian) [Link]
- Blair, R. J. (2016). The neurobiology of impulsive aggression. *Journal of child and adolescent psychopharmacology*, 26(1), 4-9. [Link]
- Fallah, A., & Hajitabar Firozjaee, H. (2021). competent authority to investigate juvenile delinquency in Iranian law. *The Judiciarys Law Journal*, 85(116), 131-154. (In Persian) [Link]
- Steinberg, L., Dahl, R., Keating, D., Kupfer, D. J., Masten, A. S., & Pine, D. S. (2015). The study of developmental psychopathology in adolescence: Integrating affective neuroscience with the study of context. *Developmental Psychopathology: Volume Two: Developmental Neuroscience*, 710-741. [Link]
- Duran-Bonavila, S., Morales-Vives, F., Cosi, S., & Vigil-Colet, A.

- (2017). How impulsivity and intelligence are related to different forms of aggression. *Personality and Individual Differences*, 117, 66-70. [Link]
- Ahmadi, T. S. M., Asgari, M., & Toghiri, A. (2013). The Effectiveness of Life Skills Training on Reduction of the Risk and Enhancement of the Protective Factors against Drug Abuse for Delinquency Children in Reformatory Place. *etiadpajohi*, 7(27), 149-160. (In Persian) [Link]
- O'Connor, R. M., & Colder, C. R. (2015). The prospective joint effects of self-regulation and impulsive processes on early adolescence alcohol use. *Journal of studies on alcohol and drugs*, 76(6), 884-894. [Link]
- la Torre-Cruz, D., García-Linares, M., & Casanova-Arias, P. (2014). Relationship between Parenting Styles and Aggressiveness in Adolescents. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. [Link]
- Fonseca, A., Moreira, H., & Canavarro, M. C. (2020). Uncovering the links between parenting stress and parenting styles: The role of psychological flexibility within parenting and global psychological flexibility. *Journal of contextual behavioral science*, 18, 59-67. [Link]
- Wang, T., Xu, Q., & Hu, J. F. (2019). Emotions and parenting in learning among Chinese children. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 163, 39-65. [Link]
- Bano, Z., Rani, S., & Leghari, N. U (2019). Parenting styles as determinants of conflict management and anxiety among adolescents. *Isra Med J*, 11(2), 86-90. [Link]
- Pérez-Fuentes, M. d. C., Molero Jurado, M. d. M., Barragán Martín, A. B., & Gazquez Linares, J. J. (2019). Family functioning, emotional intelligence, and values: Analysis of the relationship with aggressive behavior in adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 16(3), 478. [Link]
- Jia, S., Wang, L., & Shi, Y. (2014). Relationship between parenting and proactive versus reactive aggression among Chinese preschool children. *Archives of psychiatric nursing*, 28(2), 152-157. [Link]
- Radmehr, F., & Heidariani, L. (2019). Determining the Attitude of Delinquency in Teenagers based on Parenting Styles. *Quarterly of Criminal & Intelligence Researchers*, 14(55), 29-52. (In Persian) [Link]
- Hancock Hoskins, D. (2014). Consequences of parenting on adolescent outcomes. *Societies*, 4(3), 506-531. [Link]
- Kazdin, A. E. (2018). Implementation and evaluation of treatments for

- children and adolescents with conduct problems: Findings, challenges, and future directions. *Psychotherapy research*, 28(1), 3-17. [Link]
- Moreno-Ruiz, D., Estévez, E., Jiménez, T. I., & Murgui, S. (2018). Parenting style and reactive and proactive adolescent violence: Evidence from Spain. *International journal of environmental research and public health*, 15(12), 26-34. [Link]
- Vézina, J., Hébert, M., Poulin, F., Lavoie, F., Vitaro, F., & Tremblay, R. E. (2015). History of family violence, childhood behavior problems, and adolescent high-risk behaviors as predictors of girls' repeated patterns of dating victimization in two developmental periods. *Violence Against Women*, 21(4), 435-459. [Link]
- Refahi, Z., & Taheri, M. (2019). Predicting mothers' parenting styles based on their early schemas and attachment styles. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 10(37), 167-196. (In Persian) [Link]
- Asghari, A., & Moshkani, M. (2023). The Model of Tendency Towards Risky Behaviors Based on Family Emotional Climate and Interpersonal Reactivity: The Mediator of Moral Indifference. *Quarterly of Applied Psychology*, 17 (3): 77, 95. (In Persian) [Link]
- Shokri, N., Yusefi, M., Safaye Rad, I., Akbari, T., Musavi, S., & Nazari, H. (2015). Correlation between risky behaviors in the pre-university adolescent students in Hamadan with Parents' child raising method. *Journal of Health Promotion Management*, 5(1), 73-82. (In Persian) [Link]
- Ghorbani, N., Kashanaki, H., & Hatami, J. (2016). Studying the Effect of Feeling Suppression and Psychological and Physical Symptoms According to Integrative Self- Knowledge, Mindfulness, Self- Compassion, Social Desirability and Self- Control. *Journal of Applied Psychological Research*, 7(3), 55-70. (In Persian) [Link]
- Pashangian, N., Keykhosrovani, M., Amini, N., & Abbasi, M. (2023). Comparison of the effectiveness of schema mode therapy and impulse control training on self-control and behavioral-emotional self-efficacy in boys with disruptive mood dysregulation disorder. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 24(2), 233-252. (In Persian) [Link]
- Akbar pour, F., Zare Bahram Abadi, M., Davaei, M., & Hasani, F. (2021). Effectiveness of Emotion Regulation Skills Education on Internalization Symptoms and Self-Control in Adolescents with Tendency to

- Risky Behaviors. *Journal of Excellence in counseling and psychotherapy*, 10(38), 11-20. (In Persian) [Link]
- Abbasi Esfjir, A., & Rahmani Firouzjah, A. (2015). The role of family functioning, attachment and perceived social support on delinquency among Qaemshahr teenagers. *Quarterly Journal of Sociological Studies of Youth*, 6(20), 157-178. (In Persian)
 - Vera, E. P., & Moon, B. (2013). An empirical test of low self-control theory: Among Hispanic youth. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11(1), 79-93. [Link]
 - Cho, H. Y., Kim, D. J., & Park, J. W. (2017). Stress and adult smartphone addiction: Mediation by self-control, neuroticism, and extraversion. *Stress and Health*, 33(5), 624-630. [Link]
 - Błażnio, A., & Przepiorka, A. (2016). Dysfunction of self-regulation and self-control in Facebook addiction. *Psychiatric Quarterly*, 87,493-500. [Link]
 - Mousavi Moghadam, S. R. A., Nouri, T., Khodadadi, T., Ahmadi, A., & Ghiasi, G. (2017). Association of internet addiction and self-control with mental health among students of the university of applied Sciences and technology, ilam city, Iran. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research*, 15(1), 1-8. [Link]
 - Parvin, S., & Alibabaie, Y. (2013). The sociological study of the tendency of seasonal migrant workers to high-risk behavior in Tehran. *Community Development (Rural and Urban)*.5(1), 183-195. (In Persian) [Link]
 - Donahue, J. J., Goranson, A. C., McClure, K. S., & Van Male, L. M. (2014). Emotion dysregulation, negative affect, and aggression: A moderated, multiple mediator analysis. *Personality and Individual Differences*, 70, 23-28. [Link]
 - Farahini, F., Afrooz, G. A., & Rasoolzadeh-Tabatabaiee, K. (2014). The relationship between parenting styles, shyness and creativity in the gifted. *Journal of School Psychology*, 2(6-24/4), 137-153. (In Persian).
 - Zadeh Mohammadi, A., Ahmadabadi, Z., & Heidari, M. (2011). Construction and Assessment of Psychometric Features of Iranian Adolescents Risk-Taking Scale. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 17(3), 218-225. (In Persian) [Link]